

Модуль 2
«БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ, МАРКЕТИНГ ТА
ОПОДАТКУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ»

Роздатковий матеріал до теми 9
«ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ
УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ В ЄС»

*Підготовлено в рамках реалізації Проєкту Європейського Союзу
програми Еразмус+ «Модуль Жана Моне»:
«Міждисциплінарний підхід до дослідження управління відходами:
впровадження практики ЄС»
(621029-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE)*

Тема 9

ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ В ЄС

Мета: ознайомитися із основами екологічного оподаткування в ЄС.

Результати навчання:

Знати: основні види екологічних податків і стимулів в ЄС.

Вміти: ідентифікувати види діяльності, які підлягають екологічному оподаткуванню або стимулюванню.

Сучасні екологічні проблеми потребують належної уваги та відповідних дій держав і урядів, спрямованих на зменшення шкоди навколишньому середовищу. Екологічні податки відносять до податкових інструментів, які уряди використовують з метою зменшення негативного впливу суб'єктів господарювання на навколишнє середовище.

Для фіскальної реформи у сфері навколишнього середовища важливим є дані про доходи у вигляді структури надходжень від екологічних податків. У довіднику “Екологічні податки – статистичний довідник”, виданий Європейською Комісією (2013 р.), екологічний податок – це “податок, базою оподаткування якого є фізична одиниця (або проксі фізичної одиниці) чогось, що має доведений, специфічний негативний вплив на навколишнє середовище” [1, стор. 9]. Таке ж визначення подано в Європейській системі рахунків [2] та Регламенті (ЄС) № 691/2011 “Європейські екологічні економічні рахунки” [3].

До основних груп екологічних податків відносять [1, с. 13]:

- ✓ енергетичні (включаючи паливо для транспорту, CO₂);
- ✓ транспортні (крім палива для транспорту);
- ✓ податки на забруднення навколишнього середовища;
- ✓ ресурсні.

Екологічні податки виконують такі основні функції: інтерналізацію зовнішніх ефектів (тобто оптимальна ставка оподаткування повинна відповідати соціальним граничним витратам, так званій Парето-ефективності), освітню (є заохоченням для потенційних забруднювачів, тобто їх використовують для прийняття емітентами шкідливих речовин рішення про те, чи потрібно платити додаткову величину податку, чи варто відмовитися від викидів додаткової одиниці забруднення тощо) та фінансову (зібрані у вигляді податків кошти можуть бути використані для охорони навколишнього середовища). Окрім цих функцій, екологічні податки також виконують функцію покращення якості навколишнього середовища [4, с.560-561].

Прикладами екологічних податків в ЄС є:

1. Податок на викиди CO₂. Деякі країни ЄС, такі як Німеччина, Швеція та Франція, встановлюють податки на викиди парникових газів. Це стимулює підприємства скоріше переходити на екологічніші технології та зменшувати викиди CO₂. ЄС ввів систему торгівлі квотами на викиди CO₂, в рамках якої підприємства повинні надавати квоти за кожен викид певної кількості CO₂. Підприємства, що перевищують ліміти, повинні купувати додаткові квоти, що сприяє зниженню викидів CO₂.

2. Оподаткування пластикових пакетів. Деякі країни ЄС, такі як Ірландія та Литва, встановлюють податки на використання пластикових пакетів у торгівлі. Це стимулює покупців відмовлятися від одноразових пластикових пакетів та переходити на більш екологічні альтернативи, наприклад, багаторазові тканинні чи біорозкладні пакети.

3. Податок на автомобілі з великим об'ємом двигуна. У кількох країнах ЄС, включаючи Нідерланди та Данію, існує податок на автомобілі з великим об'ємом двигуна або великими викидами CO₂. Це стимулює споживачів вибирати більш екологічні автомобілі з меншим об'ємом двигуна або альтернативними видами палива.

4. Податок на використання землі. В деяких країнах ЄС, таких як Німеччина та Нідерланди, існує податок на використання землі, зокрема на забруднюючі промислові діяльності, які мають негативний вплив на довкілля. Це стимулює підприємства до прийняття екологічних технологій та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище.

5. Податок на використання води. Деякі країни ЄС, такі як Франція та Іспанія, встановлюють податки на використання води в промисловості та сільському господарстві. Це стимулює користувачів до зменшення використання води та ефективнішого її використання.

6. Екологічні податки на паливо. Країни ЄС встановлюють податки на паливо, які враховують його вміст CO₂. Це збільшує вартість використання кілометра, спонукає водіїв переходити на менш забруднюючі види транспорту і прискорює перехід до електромобілів.

7. Податки на забруднювачів. Це податки або збори, які стягуються з підприємств або осіб, які викидають шкідливі речовини в навколишнє середовище. Ці податки стимулюють підприємства впроваджувати більш екологічні технології та процеси.

8. Екологічне страхування. Кілька країн ЄС використовують систему екологічного страхування, де вартість страховки залежить від впливу автівки на довкілля. Наприклад, за використання більш забруднюючих автомобілів платять вищу страхову внесок.

Основні види екологічних стимулів в ЄС:

1. Гранти і субсидії. Субсидії на використання відновлювальної енергії. ЄС надає фінансову підтримку для розвитку та використання відновлювальних джерел енергії, таких як сонячна, вітрова та гідроенергія, енергоефективність будівель, вирощування органічної продукції тощо. Ці стимули сприяють зниженню використання вуглецю і залежності від фосільних палив.

2. Зелений бонус / зелені знижки. Деякі країни ЄС надають фінансові знижки або бонуси власникам автомобілів, що задовольняють екологічні стандарти.

Всі ці екологічні податки і стимули спрямовані на зменшення негативного впливу на довкілля, заохочення сталого розвитку та перехід до низьковуглецевої економіки.

Система оподаткування в сфері управління відходами в ЄС базується на принципі «забруднювач платить». Це означає, що компанії, які генерують відходи, повинні платити податки або збори за утилізацію цих відходів. Крім того, ЄС встановлює мінімальні стандарти для оподаткування відходів, щоб забезпечити однакові умови на внутрішньому ринку. Наприклад, всі країни-члени повинні мати системи оподаткування, які сприяють переробці та повторному використанню відходів.

Оподаткування діяльності у сфері управління відходами в ЄС може відрізнятися в залежності від країни та конкретних законодавчих актів. У деяких країнах ЄС встановлюються спеціальні податки на управління відходами, які збираються з підприємств та організацій, що здійснюють діяльність у цій галузі. Ці кошти зазвичай використовуються для фінансування програм впровадження нових технологій управління відходами, підвищення екологічної свідомості та освіти населення, реалізації проєктів щодо утилізації та переробки відходів. Національні правила також можуть передбачати обов'язкове оподаткування певних видів відходів, наприклад, вторинних сировинних матеріалів, які можуть бути використані для виробництва нових товарів. Це сприяє стимулюванню переробки та вторинного використання відходів, замість їх простого скидання на сміттєзвалища.

Оподаткування може також відрізнятися для різних категорій суб'єктів господарювання. Наприклад, малих підприємств можуть бути звільнені від деяких екологічних податків чи запроваджуються певні пільги для компаній, що використовують інноваційні технології управління відходами. Окрім того, ЄС намагається впроваджувати єдину політику щодо оподаткування відходів на загальноєвропейському рівні. Наприклад, існують пропозиції створення єдиного ринку вуглецю для виконання кліматичних цілей ЄС, що впливатиме на вартість оподаткування забруднюючих відходів. Такі заходи регулювання сприятимуть створенню сприятливих умов для розвитку екологічних технологій та ефективного управління відходами.

Список використаних джерел:

1. Environmental taxes – a statistical guide. URL: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5936129/KS-GQ-13-005-EN.PDF>. [Accessed: 09 February 2018].
2. Glossary: European system of national and regional accounts (ESA 2010). URL: [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:European_system_of_national_and_regional_accounts_\(ESA_2010\)](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:European_system_of_national_and_regional_accounts_(ESA_2010)) [Accessed: 10 February 2018].
3. Regulation (EU) No 691/2011 of the European Parliament and of the Council of 6 July 2011 on European environmental economic accounts. URL : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:02011R0691-20140616> [Accessed: 10 February 2018].
4. Sabina Hodžić, Vjekoslav Bratić. Comparative analysis of environmental taxes in EU and Croatia. Ekon. Misao i Praksa DBK. GOD XXIV. 2015. BR. 2. Pp. 555-578.